

культури є якість музично-педагогічної діяльності й свідомості вчителя. Музично-педагогічна культура особистості – не замкнута система, а невід'ємна частина її духовної культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Комарова А. И. Эстетическая культура личности /А. И. Комарова. – К. : Вища школа, 1988. – 149 с.
2. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность /А. Н. Леонтьев // Избр. психол. произв. : В 2-х т. – Т. 2. – М. : Педагогика, 1983.– С. 94–231.
3. Методологические проблемы музыкальной педагогики: Материалы межреспубликанской научно-практической конференции. – М. : Педагогика, 1991. – 124 с.
4. Тельчарова Р. А. Музыка и культура / Р. А.Тельчарова. – Серия Эстетика. –1985. – № 11. – 80 с.
5. Тельчарова Р. А. Уроки музыкальной культуры: Кн. для учителя / Р. А. Тельчарова. – М. : Просвещение, 1991. –158 с.
6. Уланова С. І. Світоглядно-методологічні основи формування музично-естетичної культури / С. І.Уланова // Художня освіта і проблеми виховання молоді. – К. : ІЗМН, 1997. – С.10–33.
7. Філософський словник / Під ред. В. І. Шинкарука [2-е вид., перероб. і доп.]. – К. : УРЕ, 1986. – 800 с.

УДК 378. 143 : 78

Гречаник Н.І.

канд. пед. наук, ст. викл. кафедри педагогіки і психології початкової освіти
Глухівського НПУ ім. О.Довженка

ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСНУ ХАРАКТЕРИСТИКУ МЕТОДИЧНИХ ЗАСАД ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВИХ ДИСЦИПЛІН

У статті розглядається проблема вдосконалення методичної підготовки майбутнього вчителя музики до творчої самореалізації в системі вивчення диригентсько-хорових дисциплін на основі аналізу музично-освітнього досвіду та наукових здобутків педагогів, музикантів, диригентів-хормейстерів.

Ключові слова: методичні засади, методична підготовка, творча самореалізація, диригентсько-хорова підготовка.

Гречаник Н. И. К вопросу о сущностной характеристике методических основ творческой самореализации будущего учителя музыки в процессе изучения дирижерско-хоровых дисциплин. В статье рассматривается проблема усовершенствования методической подготовки будущего учителя музыки к творческой самореализации в системе изучения дирижерско-хоровых дисциплин на основе анализа музыкально-образовательного опыта и научных достижений педагогов, музыкантов, дирижеров-хормейстеров.

Ключевые слова: методические основы, методическая подготовка, творческая самореализация, дирижерско-хоровая подготовка.

Grethanik N. On the essential characteristic of the methodological foundations of creative self-realization of the future teacher of music in the process of studying conducting and choral disciplines. The article focuses on proving to improvement the methodical preparation of future music teachers to creative self-study in the disciplines of choral kapellmeister analyses of musical and educational experience and academic achievements of teacher, kapellmeister-chorols.

Key words: future teacher, pedagogical experience, creative self-implementation, kapellmeister-chorols preparation.

Необхідність орієнтації засад педагогічної галузі на індивідуальність та особистісний досвід людини вимагає переосмислення мети, завдань і принципів професійної підготовки студентів, обґрунтування та впровадження у практику як традиційних, так і нетрадиційних форм і методів навчального процесу. Специфіка фахової спрямованості сучасного вчителя музики вимагає від нього сформованості самостійно-творчих умінь і навичок в усіх напрямках музично-педагогічної діяльності: інструментальному, хоровому, диригентському, комунікативному тощо. У зв'язку з тим, що колективна творчо-хорова діяльність є пріоритетною площиною його професії, то виникає необхідність у пошуку шляхів підвищення ефективності підготовки студентів педагогічних університетів до творчої самореалізації в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін, що повинно спиратися на оновлення фундаментальних методичних засад відповідної фахової галузі.

Нами встановлено, що окремі аспекти цієї проблеми були висвітлені в дослідженнях І. Заболотного, Ф. Колесси, П. Ковалика, О. Коломоєць, Є. Карпенко, А. Ф. Кречківського, А. П. Лашенко, Ю. І. Ложкова, А. Мартинюка, А. Мірошникової, К. Птиці, Т. Смирнкової, Є. Скрипчинської, Г. Струве, П. Чеснокова, Л. Шаміної та ін. Разом із тим, ми керувалися сучасними дослідженнями в галузі музичної педагогіки Б. Асаф'єва, Е. Абдуліна, О. Апраксіної, Л. Арчажнікової, С. Горбенко, Г.П. Адалки, О. Рудницької, О. Ростовського, Р. Тельчарової, В. Шацької, Б. Яворського та ін.

Мета нашої статті полягає у розкритті на основі аналізу опрацьованих науково-методичних джерел і власного досвіду в контексті означеної проблеми сутнісної характеристики методів, прийомів, засобів,

принципів, що мають потенційні можливості перевести на якісно новий, самостійно-творчий рівень диригентсько-хорову підготовку майбутнього вчителя музики.

На думку В. Вернадського, методика є зібранням низки рекомендацій, порад і рецептів, тому що в ній превалює практична сторона справи. У контексті нашої проблеми важливим є те, що сучасна трактовка поняття “методи навчання” відрізняється від традиційної її інтерпретації акцентуванням уваги на пріоритетності спільної діяльності педагога й навчаючого, а саме на їх суб’єкт-суб’єктних відносинах, що спрямовані на розв’язання художньо-навчальних і художньо-виховних завдань. Професор С. Горбенко термін “методика” представляє як “...набір правил, принципів, методів, засобів, що дозволяють проводити процес навчання і виховання в межах певної педагогічної системи” [3, с. 30]. Іншими словами, методика розглядає навчальний процес в конкретизації та специфічному вираженні його основних компонентів: цілепокладання, педагогічних умов, змісту, принципів, засобів і прийомів, вимог до особистості педагога. З огляду на вищевказане, маємо можливість ідентифікувати *методичні засади* як *систему структурних елементів, що сприяють засвоєнню студентами певного обсягу знань і, поряд із цим, дозволяють створити сприятливі умови для формування та розвитку умінь, навичок відповідно до фахового спрямування*.

Таким чином, методична підготовка до творчої самореалізації майбутнього вчителя музики в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін має своє змістовне наповнення, що саме й визначає специфіку всього навчально-виховного процесу.

У центрі вивчення нашої проблеми покладені положення про те, що *творча самореалізація – це усвідомлена, самокерована активізація всіх індивідуальних творчих утворень в площині креативної діяльності згідно із самостійно обраною метою, самостійно означеними нешаблонними засобами та прийомами її досягнення, відповідно до особистісно-усвідомлених суспільних морально-духовних цінностей, що вбирає в себе вмотивовану потребу в майбутній професії*. У зв’язку з цим, принципово важливе значення для досягнення позитивних результатів у площині творчої самореалізації майбутніх учителів музики відіграє правильне співвідношення всіх елементів методичної підготовки в організації та здійсненні диригентсько-хорової діяльності з обов’язковим вихованням самостійності та здатності до самобутньої продуктивності.

Проведений нами аналіз науково-методичного доробку І. Заболотного, А. Козир, Є. Карпенко, Т. Смирнової, А. Растрігіної, К. Матвеевої та ін. дає можливість стверджувати, що в процесі вивчення студентами педагогічних університетів диригентсько-хорових дисциплін спостерігаються наступні суттєві недоліки, які певною мірою унеможливають проведення якісної підготовки майбутнього вчителя музики до творчої самореалізації:

- 1) методична незлагодженість між окремими навчальними дисциплінами диригентсько-хорового циклу;
- 2) суттєвий розрив між формуванням умінь і навичок та переведенням їх у практичну площину в межах диригентсько-хорової діяльності;
- 3) неузгодженість змістового компоненту навчальних і робочих програм дисциплін всього музичного циклу, котра викликає незбалансованість у вивченні матеріалу та розірваність отриманих студентами знань, умінь і навичок;
- 4) ізольоване вивчення основних фахових дисциплін, що не дозволяє отримати закінчене уявлення про властивості цілого;
- 5) недостатнє залучення методів творчого розвитку особистості в площину вивчення диригентсько-хорових дисциплін, що призводить до надмірної уваги педагога й студента до формування професійних якостей з акцентуванням репродуктивного рівня мануальних і вокально-хорових умінь;
- 6) епізодичність актуалізації фахової мотивації студента, його особистісних і професійних цінностей у диригентсько-хоровій площині;
- 7) спрямованість на репродуктивне копіювання відомих виконавських інтерпретацій творів мистецтва;
- 8) недостатня увага до формування досвіду саморегуляції механізмів саморозвитку студента.

Саме з метою усунення вищевказаних негативних рис сучасної диригентсько-хорової підготовки майбутнього вчителя музики та збагачення її методичних позицій у площині виховання навичок творчої самореалізації, на нашу думку, є необхідність у залученні проблемно-історичного підходу, який дасть змогу об’єднати професійні погляди диригентів-класиків і сучасних музикантів-педагогів щодо цього феномену. Доцільність такої позиції підкреслюють С. Казачков, А. Козир, І. Стравинський, В. Черкасов та інші відомі науковці, діячі минулого й сучасності. У цьому сенсі цінною для нас є думка А. Козир щодо провідного завдання фахової підготовки майбутнього вчителя музики в комплексі диригентсько-хорових дисциплін: “...продовження традицій закладених українською професійною школою хорового співу, які слугують справі виховання висококваліфікованих хорових диригентів, яскравих творчих індивідуальностей, майстрів хорової справи” [6, с. 241]. Тому дотримання цього принципу – це можливість збагачення сучасних музично-педагогічних технологій дієвими продуктивними елементами й прийомами та методами підготовки майбутнього фахівця до творчої самореалізації в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін, в межах якого повинно зайняти значуще місце вивчення та аналіз досвіду відомих диригентів-хормейстерів, які відзначаються різноплановістю, поєднанням творчих, особистісних, організаційних, управлінських, педагогічних, поглядів.

Необхідно зазначити, що опрацювання науково-педагогічних і методичних джерел дозволяє встановити, що спроби науково-теоретичного аналізу та викладення основ диригентсько-хорової підготовки вдало були представлені у низці таких відомих праць, як: “Хор и управление им” П. Чеснокова, “Хороведение и управление хором” Г. Дмитревського, “Методика преподавания хорового дирижирования” Л. Андреевой,

“Вопросы хороведения” В. Краснощокова та інші. Спільним для всіх цих робіт є пошук ефективних шляхів покращення методичної підготовки майбутнього хормейстера в системі вищої мистецької освіти, але саме в контексті вдосконалення його технічної бази. Вищевказані роботи, безперечно, є фундаментальними, і наше завдання – виокремити з них і взяти в актив цінні ідеї стосовно методичної підготовки до творчої самореалізації майбутнього вчителя музики в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін.

Слід зазначити, що, проаналізувавши основні ідеї та досвід окремих відомих педагогів-диригентів (А. Авдієвського, Г. Дмитревського, П. Козицького, Ф. Колесси, Е. Скрипчинської-Верьовки, П. Муравського, О. Мінківського, К. Пігрова, П. Чеснокова, В. Шипа, Б. Яворського та ін.), ми узагальнили такі значущі педагогічні підходи до творчої самореалізації студентів у процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін:

1) впровадження тісного зв'язку практики та теорії, що повинна виражатися в домінуванні диригентсько-хорової діяльності (К. Птиця, К. Пігров, П. Чесноков та ін.); 2) задіяння інтегративної природи музичних дисциплін у класах хорового практикуму; 3) виховання особистого, індивідуального “тільки на основі довгої, цілеспрямованої роботи над технікою диригування” (Ф. Колесса); 4) реалізація принципу поетапності підготовки студентів у процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін: *перший етап – формування диригентської техніки, другий – хормейстерської майстерності*; (М. Колесса); 5) спрямованість діяльності педагогів на розвиток і формування творчої самостійності особистості майбутнього музиканта-педагога (О. Мінківський, Б. Яворський та ін.); 6) формування й розвиток у студентів художньо-виразних елементів диригентського жесту, що спрямовані на створення образного змісту вокально-хорового твору (В. Васильєв, С. Казачков); 7) спрямованість формування особистості хормейстера в напрямках диригент-режисер, диригент-артист, диригент-індивідуальність (О. Дмитревський); 8) відхід від технократичних засад у викладанні дисциплін диригентсько-хорового циклу (К. Ольхов, В. Чабанний); 9) врахування індивідуальних особливостей суб'єкта навчання (П. Муравський); 10) удосконалення навчально-методичного забезпечення певної музично-педагогічної галузі (М. Щоголь); 11) домінування діалогової взаємодії (суб'єкт-суб'єктних відносин) між викладачем і студентом, що базується на викладі нового матеріалу та прикладах живого звучання з обов'язковим аналізом новоутвореного продукту (В. Шип); 12) пошук індивідуально-неповторного звукового забарвлення для кожного твору та використання української народної пісні як дієвого засобу формування й розвитку духовності, творчої індивідуальності сучасної молоді (А. Авдієвський).

Очевидно, що означені видатними хормейстерами-педагогами шляхи покращення фахової підготовки майбутнього диригента-практика, диригента-музиканта, диригента-митця справедливо введені в площину актуальних на той час і таких, що не втрачають цієї ознаки сьогодні в загальній концепції вдосконалення методичної підготовки майбутнього вчителя музики до творчої самореалізації в хоровій діяльності.

Прогресивний рух у реалізації вищевказаних напрямів диригентсько-хорової підготовки в контексті творчої самореалізації вимагає також вивчення сучасних методичних тенденцій: науково-аргументованих, загально-дидактичних, специфічно-музичних, що віддзеркалюють, на нашу думку, особливості продуктивної діяльності майбутнього фахівця. Необхідно зазначити, що вибір методів і засобів педагогічної діяльності – це складний і багатоетапний процес від визначення навчально-виховної мети до її реалізації, отже, передбачає побудову стратегії й впровадження тактики відповідної взаємодії. Для виховання певних навичок необхідна організація педагогом чотирьох складових процесу навчання: сприймання, осмислення, закріплення та застосування знань на практиці. На кожному з них використовується не один, а кілька методів і засобів, різні комбінації поєднання яких можуть утворювати варіанти сполучень, що визначають той чи інший шлях досягнення результатів педагогічної діяльності. У сучасній музично-педагогічній теорії та практиці є різні шляхи вдосконалення методичної підготовки до творчої самореалізації особистості, але з огляду на обмежені обсяги нашої статті ми зупинимося на окремих прикладах.

Необхідно зазначити, що О. Рудницька, Г. Падалка виокремлюють такі групи методів продуктивного характеру, що мають потенціал ефективного впровадження на індивідуальних заняттях із музики: опорно-ілюстративні; евристичні, які пов'язані з виробленням індивідуального стилю творчої діяльності; імпровізаційні; інтерпретаційні; створення художніх образів та ін. А. Растрігіна пропонує такі методи підготовки студентів до творчої самореалізації: словесні, наочні, практичні, репродуктивні, моделювання, проблемно-пошукові, оцінювання. Педагог вважає, що практичні й проблемно-пошукові методи “...сприяють не тільки усвідомленому засвоєнню знань, умінь та навичок або практичному їх впровадженню, а й розвитку розумової сфери студентів”, “...активізації мислення студентів, виробленню самоконтролю як важливої умови формування і закріплення навичок оперування диригентськими жєстами...” [8, с. 29]. У зв'язку з цим, в площині підготовки студентів до самостійної продуктивної діяльності актуальності набуває цілеспрямований розвиток інтелектуальної сфери особистості, навичок самоконтролю, що важливі в активізації механізмів творчої самореалізації майбутнього вчителя музики.

Науковець Т. Смирнова основної уваги в організаційно-методичній системі творчої самореалізації в процесі диригентсько-хорової підготовки надає провідній ролі трьох педагогічних технологій: проблемного навчання, активного навчання контекстного типу, проектній технології. Проблемне навчання, як вид розвивальної освіти, спрямоване на інтенсифікацію традиційної диригентсько-хорової підготовки, воно найбільшою мірою сприяє інтелектуально-творчому розвитку особистості студента, його здатності до активної індивідуальної пізнавальної діяльності. Провідним методом актуалізації знань і вмінь майбутнього вчителя

музики в контексті технології проблемного навчання має стати їх активна пошукова діяльність, що повинна здійснюватись у процесі вирішення ними проблемно-пізнавальних ситуацій, завдань і задач. Такі ситуації зумовлюють зіткнення з невідомим, в результаті чого виникає необхідність формулювати проблему, яка встановлює зв'язки між відомим і невідомим (А. Брушлинський, В. Лозова). Успішність впровадження технології проблемного навчання, як системи методів, створює умови для визнання студентами себе суб'єктами пізнання, здатними до самостійного осмислення змісту диригентсько-хорової освіти, вироблення рефлексії способів інтелектуального та творчого зростання.

Також цікавою для нас в площині зазначеної проблеми є думка представника сучасної музично-педагогічної думки Є. Карпенко, який у своїй праці «Диригентсько-хорова підготовка вчителя музики» розглядає етапи становлення готовності майбутнього фахівця до усвідомленої творчої самостійності. Автор вважає, що саме на старших курсах навчання послідовно і цілеспрямовано повинно акцентуватися на проблемі розвитку особистості студентів, підвищенні їх художньо-виконавської майстерності, а також, що усвідомленому та активному їх розвитку сприяє система парної класифікації, сутність якої розкриває метод порівняльного аналізу [5, с. 70]. В основу цього методу покладений прийом співставлення характерних парних комплексів диригентських жестів: репетиційний – концертний, вказівка – нагадування, навчальний – практичний. Поряд із цим, для інтенсифікації цього механізму дуальності педагог пропонує в умовах обмеженого навчального часу застосовувати метод порівняльного втілення художніх образів. Його суть полягає в одночасному вивченні кількох хорових творів, контрастних за своїм внутрішнім змістом задля активізації процесу пошуку розбіжностей у штрихах, розмірі, засобах художньої виразності, фактурі тощо. Прийом «порівняльної» дії дозволяє студенту усвідомити диригентський жест як засіб створення образу, побачити недоліки у власному творчому результаті, повніше діагностувати свої помилки, самостійно генерувати власну творчу ідею та знаходити ефективні шляхи її актуалізації. Відповідно до цього, робота майбутнього вчителя музики спрямовується на самостійне опанування глибини змісту твору та усвідомлене особисте сприйняття через формування мануальної свободи, що є основою для розвитку диригентської інтерпретації та імпровізації.

Поряд із цим, ми можемо зазначити, що методика викладання циклу диригентсько-хорових дисциплін зводиться до двох узагальнених підходів: сукупність методів, спрямованих на актуалізацію умінь і навичок творчої самореалізації особистості, або на фахове «муштрування», за яким студент у всьому підкоряється педагогу. Проведений нами аналіз теорії та практики дозволяє вказати, що сьогодення музичної педагогіки представляє, на наш погляд, цікаві шляхи опанування диригентсько-хоровими дисциплінами майбутніми фахівцями в площині творчої самореалізації: метод композиторської творчості (Г. Голик); метод пошукових завдань (Ж. Дебела); метод «внутрішнього співу» (О. Красотіна); метод «обіленого тексту» (Е. Сет); проблемно-пошукові методи, метод моделювання (А. Растрігіна) тощо.

Очевидно, що пріоритетного значення в продуктивному розвитку майбутнього фахівця набувають такі аспекти: перевага різних форм самоосвіти студентів; широке застосування засобів і прийомів активного навчання, що актуалізують і прискорюють інтенсифікацію навчально-пізнавальної та професійно-практичної діяльності майбутнього вчителя музики; впровадження методів моделювання та проектування диригентсько-хорової діяльності в професійно-педагогічну площину підготовки майбутніх фахівців до творчої самореалізації; задіяння технології проблемного навчання; використання методів асоціації, інтерпретації, імпровізації, емоційного стимулювання, випереджувальної дії; поетапність процесу підготовки до творчої самореалізації.

Отже, вивчення педагогічних позицій провідних фахівців мистецької галузі минулого та сучасності дало нам підстави для виокремлення базових позицій методичної підготовки майбутніх учителів музики в процесі диригентсько-хорової продуктивної активності: оволодіння диригентсько-хоровою технікою, що означає наявність необхідного рівня готовності до продуктивних дій; вільна орієнтація в теорії та методиці роботи з хором колективом, що є пріоритетною умовою у виявленні власної ідейно-художньої та музично-педагогічної позиції у виконавському процесі; набуття навичок самостійного цілісного (усного та письмового) інтонаційно-змістового аналізу виконуваних музичних творів і диференційованого (інтонаційного, тембрового, динамічного, поліфонічного, гармонічного, регістрового тощо) відчуття вокально-хорової фактури та вміння цілісно усвідомлювати драматургію твору; накопичення вміння сприймати та усвідомлювати нотний текст як осмислену знакову систему комунікації, розкривати її образно-емоційний зміст та пов'язувати уявний звуковий результат з певними прийомами, що необхідні для його виконавської реалізації; оволодіння навичками рельєфного показу та виразної манери виконання, вміння виділити найбільш характерні деталі художнього образу; опанування різнопланового хорового репертуару; формування умінь самостійної роботи над вокально-хоровим твором та інтересу й готовності до публічного його виконання, розуміння цього процесу як засобу творчого спілкування.

Таким чином, вищевказані методи, засоби та прийоми повинні бути спрямовані на якісну підготовку студентів педагогічних університетів до творчої самореалізації в системі вивчення диригентсько-хорових дисциплін за такими векторами: виховувати вміння створювати самобутню інтерпретацію, імпровізацію, дослідницьку концепцію творів, що вивчаються; виявляти, формувати й розвивати інформативні можливості диригентського жесту; розкривати потенціал послідовного формування самостійності студентів при оволодінні диригентськими прийомами, як головної умови творчої самореалізації особистості; допомагати вихованню слухової уваги, активному самоконтролю, самостійності у вирішенні звуковисотних завдань, що активізують

формування навичок усіх видів інтерпретації; діагностувати творчу активність студентів і слугувати засобами стимулювання мисленневих процесів, виробленню самоконтролю як основи формування й закріплення знань, умінь, навичок; сприяти активному оволодінню диригентсько-хоровою технікою, що становить необхідний рівень готовності майбутнього вчителя музики до творчої самореалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абдуллин Е. Б. Методологический анализ проблем музыкальной педагогики в системе вузовского образования / Е. Б. Абдуллин. – М. : Прометей (МГПУ), 1990. – 188 с.
2. Арчажникова Л. Г. Профессия – учитель музыки: Кн. для учителя / Л. Г. Арчажникова. – М. : Просвещение, 1984. – 111 с.
3. Горбенко С. С. Навчально-наукова діяльність студентів з методики музичного виховання: навчально-методичний посібник / С. С. Горбенко. – К. : Освіта України, 2010. – 180 с.
4. Загвязинский В. И. Методология и методика дидактического исследования / В. И. Загвязинский. – М. : Педагогика, 1982 с.
5. Карпенко Є. В. Диригентсько-хорова підготовка вчителя музики / Є. В. Карпенко // Навчально-методичний посібник для викладачів та студентів музично-педагогічних факультетів педагогічних вузів та педагогічних коледжів. – Суми : «Мрія – 1», 2001. – 112 с.
6. Козир А. В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти: [монографія] / А. В. Козир. – К. : Видавництво НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2008. – 380 с.
7. Матвеева К. П. Дирижерская подготовка к уроку музыки / К. П. Матвеева. – Свердловск, 1990. – 164 с.
8. Растригіна А. М. Диригування. Програма навчального курсу за вимогами кредитно-модульної системи / А. М. Растригіна. – Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка, 2006. – 38 с.

УДК 378.143

Михайличенко О.В.

доктор педагогічних наук, професор
Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка

ЕТИКА ТА ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті йдеться про основні компоненти педагогічної майстерності викладача музичних дисциплін.

Ключові слова: етика викладача, педагогічна майстерність.

Михайличенко О.В. *Етика и педагогическое мастерство преподавателя музыкальных дисциплин.*

В статье идет речь об основных компонентах педагогического мастерства преподавателя музыкальных дисциплин.

Ключевые слова: *этика преподавателя, педагогическое мастерство.*

Mikhalychenko O. *Ethics and pedagogical skills of the teacher of musical disciplines.*

The article tells about the main components of pedagogical skills of the teacher of musical disciplines.

Keywords: *ethics teacher pedagogical skills.*

Етика – філософська наука, об'єктом вивчення якої є мораль, моральність як форм громадської свідомості, специфічні явища суспільного життя і життя кожної людини.

У педагогічному розумінні етикою вважають сукупність моральних норм поведінки та моральних особистісних якостей викладача.

Оскільки педагогічна діяльність здійснюється в системі суспільних відносин, то етичність (етика) викладача є необхідною складовою частиною його особистості. Етичність викладача у нашому розумінні складається з дотримання загальних норм моральної поведінки та з особистісного його ставлення до своєї роботи, учнів та педагогічного колективу, тобто – моральності.

Педагогічна мораль формулює відповідні загальні норми моральної поведінки, відповідно до вимог щодо організації навчально-виховного процесу в умовах сучасної освіти. Ці вимоги декларовані основними положеннями Конституції України і законодавчими актами про освіту в Україні, згідно з якими викладач повинний:

- домагатися таких взаємовідносин у системі «викладач – учень» і «викладач – викладацький колектив», які ґрунтувалися б на принципах загальнолюдських моральних цінностей;
- нести моральну відповідальність за характер стосунків, що склалися в системі «викладач – учень» і «викладач – викладацький колектив», бути свідомим організатором цих стосунків;
- постійно здійснювати педагогічний самоконтроль за моральною стороною своєї поведінки;
- застосовувати тільки такі форми організації спілкування, які зміцнюють його моральний авторитет як людини і як професіонала.

У процесі практичної педагогічної діяльності вимоги до моральної поведінки викладача мають більш